

Η περιφερειακή συγκρότηση των υπηρεσιών υγείας Οι νέες ρυθμίσεις περί ολοκληρωμένων περιφερειακών συστημάτων

Του Δρος Ιωάννη Ν. ΒΛΑΣΣΗ

Σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία, χωρίς σύνορα στο κεφάλαιο και στην εργασία, στη φτώχεια και την αρωσία, καλούμαστε να αντισταθίσουμε αποτελεσματικά εργαλεία και σύγχρονες πολιτικές, ιδιαίτερα στον κοινωνικό τομέα. Σ' ένα κόσμο που όλα αλλάζουν ραγδαία, από τον τρόπο που ζούμε και την τεχνολογία που χρησιμοποιούμε, μέχρι το επιδημιολογικό μας πρότυπο και τις κάθε λογής προσδοκίες μας, δεν επιτρέπεται να μένουμε αδρανείς, προσηλωμένοι σε παρωχημένες αντιλήψεις και πρακτικές. Σε μια κοινωνία που συνεχώς εξελίσσεται και μεταβάλλεται, δημιουργώντας νέες και καθημερινά αυξανόμενες ανάγκες υγείας, βεβαίως και είμαστε υποχρεωμένοι να εκσυγχρονίζουμε και να προσαρμόζουμε ανάλογα το υγειονομικό μας σύστημα.

Η εγκαθίδρυση του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ), αποτέλεσε μια μεγάλη ανατροπή, για να καλυφθεί ένα τεράστιο κενό στην υγειονομική φροντίδα και περίθαλψη.

Με την καθιέρωση του ΕΣΥ, η χώρα μας, έστω και καθυστερημένα, σε σύγκριση με άλλες Δυτικοευρωπαϊκές χώρες, εισήλθε σε μια διαδικασία σταδιακής και προγραμματισμένης υγειονομικής ανάπτυξης.

Όμως, παρά τη σημαντική ποσοτική και ποιοτική μεγέθυνση του υγειονομικού μας συστήματος, αυτό εξακολουθεί να εμφανίζει αρνητικά φαινόμενα, στρεβλώσεις και δυσλειτουργίες. Τα προβλήματα, χρόνο με το χρόνο, πολλαπλασιάζονται και οξύνονται.

Τα προβλήματα αυτά αφορούν, ιδίως:

- την ελλειπή οργάνωση και λειτουργία,
- τη χαμηλή αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα,
- την ανισότητα στην ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών, όχι μόνο ανάμεσα στο κέντρο και την περιφέρεια αλλά ακόμα και μέσα στα όρια της ίδιας περιφέρειας,
- τον πληθωρισμό του ιατρικού επαγγέλματος,

- την ταχύτατη και ανεξέλεγκτη ανάπτυξη και λειτουργία του ιδιωτικού τομέα υγείας, που εκμεταλλεύεται τα κενά και τις αδυναμίες του ΕΣΥ, αλλά και την απουσία αυστηρού θεσμικού πλαισίου, που να διέπει τη λειτουργία του συστήματος και να καθιερώνει μηχανισμούς ελέγχου και αξιολόγησής του,

- τις παγιωμένες αντιλήψεις, συμπεριφορές και πρακτικές,

Οι άμεσες συνέπειες όλων αυτών των προβλημάτων δεν περιορίζονται απλά στην κατασπατάληση πολύτιμων υγειονομικών πόρων, αλλά, πολλές φορές, ταλαιπωρούν τον ασθενή και δημιουργούν κλίμα δυσπιστίας και ανασφάλειας στον πολίτη. Ακόμη, ακυρώνουν στην πράξη βασικές αρχές του ΕΣΥ, όπως είναι η ολοκληρωμένη, καθολική και ισότιμη φροντίδα και περίθαλψη. Πρόσφατα κατετέθη από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας Σχέδιο Νόμου με το οποίο επιδιώκεται η κατοχύρωση αυτών των βασικών αρχών που αποτελούν την παρακαταθήκη του ιδρυτικού νόμου του ΕΣΥ.

Είναι, συνεπώς, αναγκαία και επιβεβλημένη η παρέμβαση σε μια σειρά από τομείς και επίπεδα του υγειονομικού συστήματος ώστε να δρομολογηθούν εκείνες οι αλλαγές, που θα το θέσουν σε μια σταθερά ανοδική πορεία. Με το σχέδιο νόμου επιχειρείται αφ' ενός να διασφαλιστεί ο δημόσιος χαρακτήρας του ΕΣΥ και αφ' ετέρου ο πολίτης να νοιώσει ασφάλεια και σιγουριά για τις υπηρεσίες υγείας.

Επιχειρείται ακόμη η αντιστοίχιση του υγειονομικού συστήματος με τις πραγματικές ανάγκες σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Για το λόγο αυτό το σύστημα πρέπει να γίνει πιο ευέλικτο και αποκεντρωμένο και να δημιουργήσει μηχανισμούς και κανόνες, που θα υπηρετούν συγκεκριμένους στόχους και πολιτικές.

Το Σχέδιο Νόμου αποτελεί την αρχή της μεταρρύθμισης στο χώρο της Υγείας, που θα ολοκληρωθεί με νομοθετικές ρυθμίσεις, που αφορούν τη δημόσια υγεία, την Ανάπτυξη και Οργάνωση της Δημόσιας Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και της Ενιαίας Χρηματοδότησης και Αποτελεσματικής Διαχείρισης των Πόρων, τις Προμήθειες των νοσοκομείων και των κέντρων υγείας, την Οργάνωση και Λειτουργία του Ιδιωτικού Τομέα, την Εκπαίδευση των ιατρών, καθώς και το Σώμα Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας.

Το Σχέδιο Νόμου περιλαμβάνει ρυθμίσεις, που αναφέρονται σε τρεις βασικούς άξονες, την Περιφερειακή Συγκρότηση του ΕΣΥ, την Οργάνωση των Νοσοκομείων και την Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού.

Ι. Η Περιφερειακή Συγκρότηση του ΕΣΥ αποτελεί κεντρική επιλογή θεμελιώδους σημασίας για το Εθνικό Σύστημα Υγείας.

Η αποκεντρωμένη διοίκηση αποτελεί για χρόνια το μοναδικό και κατά κανόνα επιτυχημένο μοντέλο διοίκησης για όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες.

Μόνο με την αποκέντρωση θα μπορέσουμε να λύσουμε τα χρόνια προβλήματα διοίκησης, που μας ταλανίζουν. Το Υπουργείο πρέπει να παίξει τον επιτελικό ρόλο, και ο κάθε Υπουργός δεν θα αναλώνεται στην αντιμετώπιση της καθημερινότητας.

Η περιφερειακή συγκρότηση πραγματώνεται με τη σύσταση ολοκληρωμένων Περιφερειακών Συστημάτων Υγείας ανά Περιφέρεια. Αυτό επιτρέπει την

- Ευέλικτη και αποτελεσματική διοίκηση με στόχους και πραγματικούς ελέγχους.
- Την πληρέστερη αποτύπωση των επιδημιολογικών δεδομένων και των πραγματικών αναγκών υγείας του πληθυσμού και το σχεδιασμό για την αντιμετώπιση αυτών των αναγκών. Με τον τρόπο αυτό αντιμετωπίζεται και η σημερινή ιδιόρρυθμη κατάσταση, όπου σε χώρους με γεωγραφική και κοινωνική ενότητα, όπως είναι οι Περιφέρειες, παρατηρούνται μεγάλες ανισότητες στο επίπεδο και στην ποιότητα υπηρεσιών υγείας.
- Την εκπόνηση με ακρίβεια και εγκυρότητα του υγειονομικού χάρτη, που θα αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για την υλοποίηση της μεταρρύθμισης και κλειδί για την άσκηση της εθνικής και περιφερειακής πολιτικής υγείας.
- Την καλύτερη σχεδίαση και ολοκλήρωση των υπηρεσιών υγείας σε περιφερειακό επίπεδο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Περιφερειακού Συστήματος Υγείας, ως επιτελικό όργανο, προγραμματίζει τις προσλήψεις προσωπικού και την προμήθεια υλικοτεχνικού εξοπλισμού και συντονίζει, καθοδηγεί και ελέγχει τη λειτουργία όλων των αποκεντρωμένων μονάδων του, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες υπηρεσιών υγείας του πληθυσμού της Περιφέρειας.

Καταρτίζει ακόμη και παρακολουθεί την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων, που στοχεύουν στη συνεχή επιστημονική πρόοδο του ανθρώπινου δυναμικού του. Το Δ.Σ. του Πε.Σ.Υ. έχει τη δυνατότητα να συνιστά μονομετοχικές κρατικές επιχειρήσεις, κατά τα επιτυχημένα πρότυπα των δημοτικών επιχειρήσεων, για την ανάληψη των κοινών υποστηρικτικών λειτουργιών των νοσοκομείων, ώστε να εξασφαλίζεται ευελιξία, ταχύτητα, εξοικονόμηση πόρων και αποτελεσματικότητα.

Το Δ.Σ. του Πε.Σ.Υ., για την επίτευξη του ρόλου του, υποστηρίζεται από διοικητική δομή με σύγχρονη διάρθρωση και από επιστημονικά όργανα, όπως το Επιστημονικό Συμβούλιο και το Νοσηλευτικό Συμβούλιο. Τονίζεται ιδιαίτερα η σημασία του Νοσηλευτικού Συμβουλίου, το οποίο στοχεύει στην αναβάθμιση του νοσηλευτικού προσωπικού και του ρόλου, που έχει στο σύστημα υγείας.

II. Η Οργάνωση των Νοσοκομείων, ως αποκεντρωμένων και ανεξάρτητων μονάδων των Πε.Σ.Υ., με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, έχει στόχο τη διευκόλυνση της ουσιαστικής ένταξής τους σε ένα ολοκληρωμένο περιφερειακό σύστημα υγείας, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο το εργασιακό καθεστώς των εργαζομένων σε αυτά. Τα νοσοκομεία διατηρούν τους οργανισμούς τους, τις κατά κλάδο και βαθμό οργανικές θέσεις τους, δικούς τους προϋπολογισμό και όργανα διοίκησης. Εποπτεύονται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και από το Γενικό Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας.

Εισάγονται στα νοσοκομεία νέα συλλογικά όργανα, διοικητικά και επιστημονικά και νέες διοικητικές δομές. Με τα νέα όργανα διοίκησης, τον Διοικητή, το Συμβούλιο Διοίκησης και το Επιστημονικό Συμβούλιο, τα νοσοκομεία αποκτούν ευελιξία και υπευθυνότητα στην διοίκηση. Ο Διοικητής έχει ουσιαστικές αρμοδιότητες και στο Συμβούλιο Διοίκησης συμμετέχουν οι προϊστάμενοι των υπηρεσιών του νοσοκομείου, ώστε να εξασφαλίζεται η ορθολογική λειτουργία του νοσοκομείου. Οι υπηρεσίες των νοσοκομείων ανα-

διαρθρώνονται, αποκτούν σαφή ιεραρχική δομή διοίκησης και προβλέπονται νέα τμήματα και υπηρεσίες, όπως είναι η συνεχής εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και έρευνα.

Η νέα μορφή οργάνωσης των νοσοκομείων επιτρέπει την εισαγωγή σύγχρονων συστημάτων διοίκησης, με την ανάπτυξη ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος και την ολοκλήρωση του ενιαίου διπλογραφικού - λογιστικού συστήματος, που εξασφαλίζουν την αποτελεσματική οργάνωση και διοίκηση, την ορθολογική διαχείριση των πόρων και τη δυνατότητα συνεχούς αξιολόγησης, ποιοτικής και ποσοτικής, του παραγόμενου έργου από το επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό.

III. Η Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού πρέπει να αποτελεί κεντρική επιλογή της κυβερνητικής πολιτικής στο χώρο της υγείας, όπως και στον υπόλοιπο δημόσιο τομέα. Καθιερώνονται ενιαίες εργασιακές σχέσεις για τους ιατρούς του Ε.Σ.Υ. και τους πανεπιστημιακούς. Αίρεται με τον τρόπο αυτό μία αιτία συγκρούσεων στο χώρο των νοσοκομείων και οι πανεπιστημιακοί ιατροί, ως κύριοι φορείς της ανανέωσης της επιστημονικής γνώσης, προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο δημόσιο σύστημα υγείας, εκεί όπου πραγματικά ανήκουν.

Με την απογευματινή λειτουργία των νοσοκομείων δίνεται η δυνατότητα στους ιατρούς να αυξήσουν με νόμιμο τρόπο τα εισοδήματά τους και στα νοσοκομεία να αξιοποιήσουν τον υψηλό επιπέδου και υψηλό κόστους εξοπλισμό τους, καθιστάμενα περισσότερο παραγωγικά και ανταγωνιστικά. Παράλληλα, ο Έλληνας ασθενής αποκτά εύκολη πρόσβαση στις, κατά τεκμήριο, υψηλής ποιότητας υπηρεσίες υγείας του δημόσιου νοσοκομείου και ελευθερία επιλογής του ιατρού του.

Οργανώνονται, υπό την εποπτεία και παρακολούθηση του Πε.Σ.Υ., μηχανισμοί και προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης του ιατρικού, νοσηλευτικού και λοιπού προσωπικού των μονάδων υγείας του Πε.Σ.Υ., ώστε το ανθρώπινο δυναμικό, που στελεχώνει το Ε.Σ.Υ., να παραμένει υψηλού επιπέδου.

Καθιερώνεται σύστημα αξιολόγησης των ιατρών του Ε.Σ.Υ., ως προς την επιστημονική επάρκεια και την παρακολούθηση των εξελίξεων στην ιδιαίτερα απαιτητική επιστήμη τους, ώστε να διασφαλίζεται η υψηλότερη δυνατή ποιότητα του επιστημονικού προσωπικού του Ε.Σ.Υ..

Πάνω σε αυτό το πρότυπο επιχειρείται η υγειονομική μεταρρύθμιση. Είναι μια δύσκολη προσπάθεια γιατί ούτε η δημόσια διοίκηση, ούτε τα δημόσια συστήματα της χώρας μας, όπως το Ε.Σ.Υ., δέχονται και αφομοιώνουν εύκολα μεγάλης κλίμακας αλλαγές.

Χρειάζεται όμως μεθοδικότητα, συντονισμένη και οργανωμένη προσπάθεια σε πολλούς τομείς και επίπεδα του συστήματος και οι επίπονες αλλά και πειθαρχημένες διαδικασίες σε βάθος χρόνου.

Οι μεγάλες μεταρρυθμίσεις χρειάζονται χρόνο για να ολοκληρωθούν και όπως δήποτε να έχουν την δική τους δυναμική, που να τις καθιστά κοινωνικά αποδεκτές και να αυτοπροστατεύονται από κατεστημένες δυνάμεις και δυνάμεις αδράνειας, που αποτελούν και τον μεγαλύτερο κίνδυνο ανατροπής τους.